

Η νονά μου η Άννα

της Δώρας Αντρέου

Η νονά μου η Άννα είναι η πρώτη από τις τέσσερις κόρες της Αθηνάς και του Αντώνη Κολλίτση. Πλούσια οικογένεια οι Κολλίτσηδες, κτηματίες με περβόλια και ελαιώνες, σπούδαζαν τα παιδιά τους. Δάσκαλοι και καθηγητές, αλλά και γιατροί διαφόρων ειδικοτήτων, άντρες και γυναίκες κατάγονται από αυτή την οικογένεια της Κυθρέας. Και η παράδοση συνεχίζεται από γενιά σε γενιά, ακόμα και τώρα που, μακριά από την πατρώα γη, ζουν σε διάφορα μέρη στην Κύπρο και στο εξωτερικό.

Διατηρώ από την αρχή της ζωής μου μιαν ιδιαίτερη σχέση με τη νονά μου την Άννα. Θυμάμαι τη χρονιά που πήγαινα να μάθω ράψιμο στη θεία την Άδα Νικολαΐδου. Ήταν τότε που οι Άγγλοι έκλεισαν το Δημοτικό Σχολείο του χωριού μου, πρέπει να έγινε λίγο πριν τα Χριστούγεννα του 1955, ήμουν μαθήτρια στην Στ' τάξη και μ' άρεσε πολύ η δουλειά με το βελόνι. Έραβα και κεντούσα, έφτιαχνα πουρέκια με την αναρή και καπιμέρια με την κρέμα γάλακτος που μάζευε κάθε πρωί η μητέρα μου από την επιφάνεια του μεγάλου δοχείου, όπου έβαζε το γάλα που άρμεγε από την αγελάδα μας το προηγούμενο βράδυ.

Το σπίτι της νονάς μου της Άννας ήταν δίπλα από το σπίτι της θείας της Άδας. Τα χώριζε μόνο ένα ενδιαμέσο περιβόλι και εγώ τόσκαγα από τη μαστόρσα, τότε που πήγαινα να μάθω ράψιμο... και πήγαινα στη νονά μου. Πίσω από τα σπίτια απλώνόταν ένας απέραντος ελαιώνας, ως εκεί που' φτανε η ματιά σου κι ακόμα πιο πέρα. Πουλιά λογής λογής φτεροκοπούσαν ανάμεσα στα φυλλώματα των δέντρων και στους φράκτες κρέμονταν φούντες-φούντες τα μυρωδάτα ροζ τριαντάφυλλα. Η βλάστηση οργιαστική στις ποταμωσιές και τα λουλούδια στους μπροστινούς κήπους των σπιτιών σκορπούσαν γύρω τα μεθυστικά τους αρώματα. Δεν μπορούσα ν' αντισταδώ και φεύγοντας τρεχτή μη με πάρουν είδηση ότι έλειπα απ' τη δουλειά μου, έσκυβα να μυριστώ τις πολύχρωμες, ευωδιαστές χερνιές της νονάς μου της Άννας. Ένιωθα ότι βρισκόμουν στον Παράδεισο!

Μια φορά που πήγαινα να τη δω την βρήκα στο κρεβάτι. Εγκυμονούσε και έπρεπε να μείνει ξαπλωμένη για καιρό, για να μπορέσει να φέρει στη ζωή το πρώτο της παιδί. Έτσι απέκτησε τον δίμετρο γιο της, τον Στέλιο. Ο τατάς μου ο Γιάννης ο Φιλιππίδης ήταν δάσκαλος, αλλά ασχολείτο και με τη μελισσοκομία. Τον είδα και με τη στολή του μελισσοκόμου, ένα παράξενο πράγμα σαν στολή παραλλαγής με νάιλον σε κάποια σημεία στο κεφάλι για να βλέπει ο άνθρωπος και έναν χοντρό σωλήνα για να αναπνέει. Μου φάνηκε αλλόκοτη υπόθεση, τι είναι αυτό σκεφτόμουν και τον κοιτούσα έντονα. Ήταν τότε, που αφού την έβγαλε και πλύθηκε, ήρθε και με ρώτησε:

— Μα έμαδα ότι θέλεις να πας στο Γυμνάσιο, να γίνεις δασκάλα...

— Ναι, απάντησα με δάρρος και σκέφτηκα ότι τα νέα διαδόθηκαν γρήγορα.

— Θα γράφεις όλη μέρα, συμπλήρωσε ο τατάς μου και μου έδειξε ένα μεγάλο μπλε τετράδιο.

— Δεν πειράζει, απάντησα με σιγουριά και ύψωση το ανάστημά μου κοιτώντας τον ίσια στα μάτια.

— Καλά, καλά, είπε και μου χαμογέλασε φιλικά. Θα γίνουμε και συνάδελφοι, γιατί όχι!

Κι απομακρύνθηκε για να συνεχίσει τη δουλειά του με τις κυσέλες.

Θα το είχαν μάθει απ' τη θεία την Άδα το δίχως άλλο, σκέφτηκα. Όσο για μένα το 'χα ήδη αποφασίσει και πολέμησα γι' αυτό. Το ράψιμο θα το είχα για κόμπι, δε θα το εγκατέλειπα ποτέ, θα ήταν μια από τις δημιουργικές μου ενασχολήσεις στη ζωή και μια διέξοδος απ' το επάγγελμα της δασκάλας. Όλα λοιπόν, τα είχα αποφασίσει από τα έντεκά μου χρόνια! Τόλεγα κιάλας και καμάρωνα. Μια μέρα τσακωθήκαμε με τη Λένια, ένα κορίτσι στη γειτονιά μου και χλευαστικά μου φώναξε: Αν πιάσω το χέρι σου, θα σπάσει το πόδι σου, μπορεί και να το είπες ανάποδα: Αν πιάσω το πόδι σου, θα σπάσει το χέρι σου! Έφριξα από την ειρωνεία που είχε, όπως νόμισα, η φωνή της. Ήμουν τόσο αδύνατη και ντελικάτη και πανύψηλη 1,73 m και θυμωμένα της απάντησα: Εγώ θα γίνω δασκάλα, να δεις που εγώ θα γίνω δασκάλα! Το είπα και έτρεξα στο σπίτι για να κλάψω...

Τώρα όμως το ήξερε και η νονά μου πως ήθελα να γίνω δασκάλα, το ήξερε και ο τατάς μου, μα δεν μ' ένοιαζε ... αφού θα γινόμουν!

Η γειτονιά της νονάς της Άνας ήταν στην είσοδο της Κυθρέας από τη Λευκωσία. Η περιοχή αυτή είχε μιαν απίστευτη μαγεία που με σαγήνευε από τότε που θυμάμαι τον κόσμο μου. Τα πανύψηλα κυπαρίσσια, τα πεύκα και οι ατελείωτοι ελαιώνες και πιο κάτω τα περιβόλια με τις λεμονιές και τις πορτοκαλιές, τις μανταρινιές και τις συκιές σκίαζαν το μέρος, και σε αντίθεση με τη ζέστη των χωραφιών πιο έξω ένιωδες την αύρα του καλοκαιριού να γίνεται άξαφνα δροσερό χάδι στο πρόσωπό σου.

Έχω την εντύπωση ότι συνδεδεμένος κρίκος ανάμεσα σε μένα και τη νονά μου την Άνα ήταν πάντα ο γιός της ο Στέλιος. Τον πρώτο καιρό μετά την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο μας χαθήκαμε. Μέναμε τότε στο διαμέρισμα πάνω από τη Λαϊκή Τράπεζα, στην Παλουριώτισσα. Μετά μια μέρα εμφανίστηκε ο Στέλιος. Έφερε μάλιστα μαζί του και τη θεία του την Ιάνθη και το σύζυγό της τον Σπύρο τον Γεωργιάδη. Ήταν δάσκαλοι και αυτοί και τους αγαπούσα πολύ.

Τον Γενάρη του 1977 φύγαμε για την Αγγλία, ο σύζυγός μου θα παρακολουθούσε σεμινάριο για τη δουλειά του, ήταν τεχνικός αυτοκινήτων και εργαζόταν σε μια μεγάλη εταιρεία, την Brent Briolge Garage. Εγώ δίδασκα στα Ελληνικά Σχολεία της παροικίας και παρακολουθούσα μαθήματα Αγγλικής γλώσσας στο Barnet Collage. Γυρίσαμε τον Ιούλη του 1979 στην Κύπρο και εγκατασταθήκαμε ξανά στο διαμέρισμα του Σωτήρη και της Αγγελικής Καλλή, πάνω από την Λαϊκή

Τράπεζα, όπου μέναμε και πριν πάμε στην Αγγλία. Έτσι μας ξαναβρήκε ο Στέλιος! Ήταν τότε που ριχτήκαμε σ ένα καινούριο ξεκίνημα. Ψάξαμε για οικοπέδο και καταλήξαμε στη Μακεδονίτισσα. Η νονά μου η Άννα μου είπε μια μέρα ότι μας πρότεινε να αγοράσουμε ένα άλλο οικόπεδο, από μισό μαζί της, μα δεν το αποφασίσαμε. Εγώ δεν θυμάμαι, αλλά για να το πει, έτσι θα έγινε. Φαίνεται ότι μετά που η κόρη της η Σταυρούλα παντρεύτηκε στην Επισκοπή Λεμεσού, ένωθε την ανάγκη να έχει έστω κι εμένα κοντά της. Στο μεταξύ έφυγε από τη ζωή και ο τατάς μου ο Γιάννης. Ο Στέλιος μετά τις σπουδές του εγκαταστάθηκε στην Αθήνα με τη γυναίκα του την Αντρούλα. Έτσι η νονά μου απέμεινε μόνη σ'ένα μεγάλο σπίτι που έκτισαν στο μεταξύ στο Στρόβολο. Μετά χαθήκαμε πάλι μέσα στις έννοιες και τις σκοτούρες της ζωής.

Όταν είχα μικρό τον Αντρέα μου τον έπαιρνα για ιδιαίτερα στα Αγγλικά στο Ινστιτούτο της κας Μαρίας και κανένας δεν μου είπε ότι εκεί δίπλα ήταν το σπίτι της νονάς μου της Άννας. Όσοπου μια μέρα συναντήσαμε τυχαία τον Αντώνη, τον γιο της Ιάνθης και του Σπύρου. Αυτός μας έδωσε τη διεύθυνση της νονάς μου και όταν ήρθε να με δει η κα Μαρία και ο σύζυγος της ο κ. Πανίκος, ήταν τότε που έφυγε απ' τη ζωή ο Λοΐζος, τους ρώτησα.

— Που είναι η οδός Κυλήνης, ξέρετε;

— Δίπλα μας είναι, Δώρα μου, είπε ο Πανίκος. Έλα να σε πάρουμε, ξέρουμε το σπίτι. Έτσι ξαναβρήκα τη νονά μου την Άννα.

Τώρα την έβλεπα μέσα απ' την ωριμότητά μου, σαν να την ξαναγνώριζα απ' την αρχή. Με τη σοφία της ηλικίας της αντιμετώπιζε τη ζωή με μια στωικότητα που μου προκαλεί κάθε φορά τον ίδιο θαυμασμό. Διατηρεί ακόμα και τώρα που είναι στα βαθιά της γηρατιά το ανάστημά της που της προσδίδει μεγαλοπρέπεια, έτσι που η παρουσία της να έχει ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα. Είναι μια γνήσια αρχόντισσα της Κυθρέας, προσιτή, με μια γλυκύτητα στην όψη, γαλήνια, χαμηλών τόνων, αξιοσέβαστη. Ζει με τη Μαρία, μιαν κοπέλα απ' τις Ινδίες. Επικοινωνεί με όλους, νοιάζεται για τα παιδιά και τα εγγόνια της. Όλοι της τηλεφωνούν και ευχαρισιέται που τη σκέφτονται, αυτό της φτάνει και τους δίνει τις συμβουλές και τις ευχές της.

Ποτέ δεν την άκουσα να παραπονεδεί για κάτι, κάδεται ήσυχη, χωρίς απαιτήσεις και δυστροπίες. Ευχαρισιέται όταν την επισκέπτομαι και μου μιλά για την ζωή της στην Κυθρέα. Μια μέρα εκεί που τα λέγαμε μου επισήμανε τη διαφορά της βιολέτας από το μενεξέ. Εγώ νόμιζα ότι είναι το ίδιο φυτό, μα η νονά μου η Άννα μου τόνισε ότι της βιολέτας το λουλούδι είναι πιο μικρό και σε πιο ανοιχτό μωβ χρώμα. Και μια άλλη φορά που πήγα να την δω μου χάρισε το Ημερολόγιο του Δήμου Κυθρέας. Κοιτώντας το μου είπε ότι έχει σε φωτογραφία, εκτός από εκκλησίες και άλλα μνημεία της Κυθρέας και το άγαλμα. Μου διηγήθηκε στη συνέχεια και την εμπειρία της με το χάλκινο άγαλμα του Σεπτίμιου Σεβήρου. «Ήμουν πέντε-έξι χρονών όταν το βρήκε στο χωράφι ένας Τούρκος. Νόμισε ότι έκρυβε μέσα του θησαυρό και το κουβάλησε με το αμάξι του στο σπίτι του. Όταν δεν βρήκε τίποτα, το έφερε έξω από το Δημαρχείο. Εμείς τα παιδιά

τον ακολουθήσαμε και για να μην φαίνεται η γύμνια του πήγαμε και φέραμε ένα άσπρο σεντόνι και του το δέσαμε στη μέση, έτσι καθώς ήταν ξαπλωμένο στο δρόμο. Μετά ήρθαν άνθρωποι από το Μουσείο της Λευκωσίας και το πήραν. Πρέπει να ήταν το 1930».

Πριν λίγες μέρες με πήρε τηλέφωνο, άργησα να την επισκεφτώ. Άμεση η επικοινωνία μου μαζί της, την αγαπώ για την αυτάρκειά της και πάντα σκέφτομαι: Αυτή η γυναίκα με κράτησε στην αγκαλιά της στην αρχή της ζωής μου, τότε που ήμουν μωρό και την αγαπώ ακόμα περισσότερο που είναι στη ζωή, που υπάρχει και για μένα... Μια μέρα τη ρώτησα αν θυμάται τη βάπτισή μου και μου είπε: «Στο σπίτι σας έγινε η βάπτισή, τότε δεν έπαιρναν τα μωρά στην εκκλησία, ήρθε ο παπάς στο σπίτι και σε βαφτίσαμε...».

Χδες πήγα να την δω, μ' αρέσει πολύ η επαφή μαζί της. Την βρήκα να με περιμένει, γιατί της τηλεφώνησα λίγη ώρα πριν. Καθόταν στην κουζίνα της δίπλα από το ψυγείο και είχε κοντά της και τα δύο της μπασοτούνια, ένα στα δεξιά της και ένα στα αριστερά της. Δυσκολευόταν να περπατήσει από τότε που έπεσε και χτύπησε στο κεφάλι. Ξεκινήσαμε από τα νέα της ημέρας, αλλά γρήγορα πήγαμε πίσω στα παλιά. Μας διέκοιπαν τα τηλεφωνήματα, πρώτα του εγγονού της του Γιάννη από τον Ολλανδία όπου κάνει το μεταπτυχιακό του και αργότερα της κόρης της, της Σταυρούλλας από την Επισκοπή Λεμεσού.

— Έκαναν πολλά παιδιά οι παλιοί, Δώρα μου, είπε η νονά μου απευθυνόμενη σε μένα μόλις έκλεισε το ασύρματο τηλέφωνο που είχε στο τραπέζι δίπλα της.

— Από τη μεριά του πατέρα μου ήταν μόνο έξι. Από τη μεριά της μάμας μου ήταν δέκα παιδιά. Η μητέρα μου ήταν το πρώτο παιδί της οικογένειας.

— Η γιαγιά η Αθηνά, νούνα μου, την διέκοψα.

— Ναι, και μετά έκαναν επτά γιούς και στο τέλος ακόμα δύο κόρες. Αφού η μάνα τους δεν έβρισκε λογαριασμό. Μια φορά έπαιζαν τα παιδιά έξω στην αυλή, κοντά εκεί που είχαν την καρέττα τους, το κάρο, το αμάξι. Τη νύχτα μια γειτόνισσα άκουε ένα μωρό να κλαίει από το μέρος όπου ήταν το κάρο. Πήγε και της φώναξε: «Κόρη, εν δικό σου τούτο το μωρό που κλαίει μέσα στην καρέττα;».

Και αυτή της απάντησε : «Να πάω να τους μετρήσω, να δούμε...»

— Πήγε και τους μέτρησε, ήταν εννιά. «Ναι, εν δικό μου, της φώναξε και βγήκε και το περιμάζεψε».

— Όταν εθέλαν να σε καταραστούν τότε ελαλούσαν: να 'χεις την κατάρρα μου τζαι να ππέσει έσσω σου πολλοδοντιά!

Η νονά μου είχε πάει για καλά πίσω στα παλιά και συνέχισε.

— Μια φορά μια γειτόνισσα ψυχομαχούσε, ήταν πολύ γριά, μα δεν μπορούσε να πεθάνει. Έλεγαν ότι την είχε καταραστεί η αδερφή της. Ήταν δίπλα-δίπλα τα σπίτια τους και οι κότες της πήγαιναν στην αυλή της αδερφής της και έτρωγαν το φαί απ' τις δικές της κότες. Αυτός ήταν ο λόγος που την καταράστηκε. Μας έστειλαν λοιπόν, να πάμε στον τάφο της αδερφής της- είχε πεθάνει πρώτη- και

να φέρουμε χώμα, να της το βάλουν στο στόμα για να την συγχωρέσει η αποδωμένη και να γλυτώσει επιτέλους. Τρέξαμε όλα τα παιδιά της γειτονιάς εκείνη τη μέρα να πάμε στο Κοιμητήριο, να εκτελέσουμε την εντολή, να βοηθήσουμε τη μελλοθάνατη να παραδώσει την ψυχή της.

Η νονά μου η Άννα έχει διαύγεια πνεύματος, η συνεννόηση μαζί της είναι πολύ άνετη, δυσκολεύεται μόνο λίγο με την ακοή της και κάνει μια χαρακτηριστική κίνηση στο ένα της αυτί με το χέρι, για να ακούσει καλύτερα όταν την ρωτώ για κάτι. Είναι γέννημα του 1924, ενενήντα δύο χρονών σήμερα, μα την υπολογίζεις εβδομηνταπεντάρα. Διατηρεί το ύψος της, το πήρε απ' τον πατέρα της, πρέπει να ήταν γύρω στο 1.75cm στα νιάτα της, η μόνη γυναίκα που με περνούσε στο ύψος. Ο γιός της ο Στέλιος απ' αυτήν πήρε το ανάστημά του, πάνω από δύο μέτρα πρέπει να είναι, το ίδιο και οι γιοι του, πανύψηλοι και οι τρεις. Είναι φανερό ότι κάτι το ιδιαίτερο με συνέδεε πάντα με τη νονά μου την Άννα, μπορεί και αυτό το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό μας, το ψηλό ανάστημα, το μπόι μας.

Και η κουβέντα συνεχίζεται γιατί υπάρχουν κι άλλα κοινά, όπως οι πολλοί γνωστοί της άνθρωποι, συγγενείς και γείτονες και φίλοι στην Κυθρέα που τους ξέρω και εγώ, που τους έζησα. Παλιοί Κυθρεώτες δάσκαλοι και συμμαθητές και αργότερα συνάδελφοι στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού μας, όπως η κα Θέκλα Σάββα και ο κ.Νίκος Φιλιππίδης ο ξάδελφος του τατά μου του Γιάννη. Και μετά ο Διευθυντής μας ο κ. Κώστας Ζαμπακίδης και η φίλη μου η κα Μελαντώ Κωνσταντίνου και πολλοί άλλοι βέβαια. Όλοι αυτοί που έφυγαν ή είναι ακόμα στη ζωή, μας ενώνουν με τις ρίζες μας, καθορίζουν την ταυτότητα και τη συνείδησή μας. Και αισθάνομαι μεγάλη συγκίνηση κάνοντας αναφορά στους πιο πάνω Κυθρεώτες συναδέλφους, ιδιαίτερα φέρνοντας στη μνήμη μου τον κ. Νίκο Φιλιππίδη.

— Ξέρεις, νονά μου, ποιόν θυμήθηκα τώρα; είπα.

— Ποιόν, κόρη μου, μου απάντησε αμέσως.

— Τον κ. Νίκο Φιλιππίδη.

— Α, τον Νικολάτζη, πε μου!

— Την τελευταία σχολική χρονιά, πριν φύγουμε κυνηγημένοι απ' τους Τούρκους εισβολείς, παρουσιάσαμε στην Εθνική Επέτειο της 25^{ης} Μαρτίου το θεατρικό έργο «Να ζει το Μεσολόγγι». Τη διδασκαλία του έργου ανέλαβε ο κ. Μιχάλης Κασίης που εργαζόταν με τα μεγάλα παιδιά, ήμουνα όμως κι εγώ στη μέση, θυμάμαι τις πρόβες που κάναμε. Η επιτυχία του έργου που ανεβάστηκε στο κινηματοθέατρο του χωριού μας ήταν εντυπωσιακή. Οι χωριανοί, όλο το χωριό παρόν, κατάμεστη η αίθουσα, κατασυγκινημένοι σκούπιζαν τα δάκρυα από τα μάτια τους κι όταν ακούστηκε από τα παρασκήνια το βιολί του κ. Νίκου Φιλιππίδη ρίγος διαπέρασε τον κόσμο, μια απόλυτη σιωπή επικράτησε στην αίθουσα και μετά ενθουσιασμός!

Σηκώθηκαν όλοι όρθιοι και καταχειροκροτούσαν, ήταν τόσο περήφανοι για τα παιδιά τους, για τους δασκάλους τους - ήμασταν όλοι συγχωριανοί και Κυθρεώτες. Η συγκίνηση τους έπνιγε, έκλαιγαν και γελούσαν μαζί. Και εμείς οι δάσκαλοι νιώθαμε τόση ικανοποίηση γιατί η παράσταση πέτυχε, άφησε τις καλύτερες εντυπώσεις, οι κόποι μας αναγνωρίζονταν. Μας έφτανε αυτό! Ο κ. Νίκος Φιλιππίδης στεκόταν δίπλα μου, τον ένιωσα βαθιά συγκινημένο, είπα και συνέχισα.

— Μετά την Τουρκική εισβολή ξαναβρεθήκαμε. Εργαζόμουν τότε στο Γ΄ Καιμακλίου και είχα στην τάξη μου την μικρή εγγονούλα του. Ερχόταν κάθε μέρα να την πάρει όταν σχολανε και τα λέγαμε. Είχε αφυπηρητήσει. Μου φαινόταν παράξενο που τον έβλεπα χωρίς το ποδήλατό του, έτσι τον είχα συνηθίσει τα χρόνια που εργαζόμασταν στο χωριό μου. Μ' αυτό το ποδήλατο ταξίδευε στα διάφορα κοντινά αλλά και σε μακρινά χωριά της Μεσσαορίας, όπου εργάστηκε όταν ήταν νέος. Όταν ετοιμάζαμε τη Χριστουγεννιάτικη Γιορτή ήρθε και μου έδωσε ένα υπέροχο ποίημά του για τη Γέννηση. Το φυλάω από τότε για να τον θυμάμαι, όπως μου είπε. Το ποίημα αυτό δεν είναι απλά ένα αξιόλογο κείμενο, είναι και ένα εντυπωσιακό δείγμα καλλιγραφίας, έτσι όπως διδασκόταν κάποτε το μάθημα αυτό στο Δημοτικό Σχολείο, έτσι που μόνο ο κ. Νίκος Φιλιππίδης το δίδασκε με το παραδειγμά του.

— Ναι, ήταν καλός ο Νικολάτζης, συμπλήρωσε η νονά μου και θυμήθηκε και την γυναίκα του την κα Στέλλα.

— Ήταν ένας ξεχωριστός άνθρωπος, νονά μου, πολύ καλλιεργημένος, πολυτάλαντος και γεμάτος ευαισθησίες. Καμιά φορά δυσκολευόταν με τον Διευθυντή μας και έβγαινε στον κήπο, είχαμε τότε έναν υπέροχο ανθόκηπο στην είσοδο του σχολικού κτηρίου. Κάπνιζε το τσιγάρο του, κοιτούσε τα λουλούδια που περιποιοταν κάθε μέρα αφού ήταν υπεύθυνος για τον σχολικό κήπο, και του περνούσε η στεναχώρια...

Η νονά μου μ' άκουγε προσεκτικά, παρασύρθηκα και εγώ σήμερα και έγινα φλύαρη. Μήπως την κούρασα, σκέφτομαι και την κοιτώ. Η ματιά της δείχνει να ταξιδεύει πίσω στο χρόνο και στον τόπο της, στα περιβόλια της Κυθρέας, στους ελαιώνες όπου παρέα με τη μαμά μου μάζευαν τις ελιές, στις φυτείες με τα κραμπιά που πότιζαν με το νερό του Κεφαλόβρυσου μαζί με τη γιαγιά μου την Ορφανή.

— Τότε, κόρη μου, Εκάμανν πολλά παιδιά, όι σαν σήμερα, συνέχισε η νονά η Άννα. Εχρειάζονταν χέρια για τις δουλειές των χωραφιών. Με κοιτάζει ίσια στα μάτια, να δει αν την ακούω, αν της δίνω σημασία, αν με ενδιαφέρουν αυτά που λέει. Πού να ξέρει και πώς να την κάνω να καταλάβει πόσο σημαντική είναι για μένα, πόσο την αγαπώ!...

— Τζαι έπρεπε να τα νοιαστούν, Δώρα μου, να τα φροντίσουν, να τα παντρέψουν... Μια φορά ένας χωριανός μας επήγαινε να ζητήσει για τον γιό του τον δάσκαλο την τάδε κοπέλα. Σαν επήγαιναν πατέρας και γιός ήβραν στον δρόμο τους έναν γείτονα μας.

— Πού πάτε, τους ρώτησε και αυτοί του απάντησαν λέγοντάς του τον σκοπό τους.

— Όι, όι, ελάτε να πάμε έσσω μου τζαι έχω εγιώ κόρες, να σας δώκω όποια θέλετε, τζαι όποιο σπίτι θέλετε...

Έτσι έγινε και πήρε ο δάσκαλός την κόρη του γείτονα. Έκοψε την τύχη της άλλης κοπελούδας τζαι πάντρεψε τη δική του κόρη, την δεύτερη, αυτήν του ζήτησαν τζαι αυτήν τους έδωκε ο πολλοπάητος, συμπλήρωσε η νονά μου η Άννα.

— Έτσι ήταν, κόρη μου, τότε, έτσι εκάμναν τζαι εν εσκέφτουσαν τον άλλον. Έδωκε τους τζαι το σπίτι που εκάθετον, αυτό του ζήτησαν και πήγε ο ίδιος σε άλλο που είχε!...

— Ναι, νούνα μου, ατομιστές και συμφεροντολόγοι είναι πάντα οι άνθρωποι, όλα τα φέρνουν στα μέτρα τους για να εξυπηρετήσουν το δικό τους συμφέρον.

Ενδιαφέρουσα πάντα η συζήτηση με τη νονά μου την Άννα. Σήμερα είπαμε πολλά και η ώρα πέρασε τόσο γρήγορα.

— Θα φύγω τώρα, νούνα μου, και δεν θα σηκωθείς γιατί θα 'χω την έννοια σου. Έλειπε σήμερα η Μαρία, είχε την Κυριακάτικη της έξοδο.

— Εντάξει, κόρη μου, στο καλό να πάεις...

Την φιλώ και κατευθύνομαι προς την πόρτα της κουζίνας. Τα κλαδιά μιάς καταπράσινης συκιάς, φύλλωμα και άνθη-καρποί στον ίδιο τόνο του δροσάτου πράσινου σκιάζουν τον χώρο και συντροφεύουν μαζί τη νονά μου θυμίζοντάς της τον παραδεισένιο τόπο της. Διασχίζω τη βεράντα με τις γλάστρες αραγμένες στη σειρά, αμέτρητες γλάστρες με πρασινάδες και κάκτους και λουλούδια ένα σωρό. Και εδώ, μέσα στα λουλουδικά, ζει η νονά μου η Άννα, όπως τότε στην Κυθρέα, στη γη του Κεφαλόβρυσου, σκέφτομαι καθώς κλείνω το κάγκελο της εισόδου δίπλα απ' τις ελιές, αυτές που φύτεψε για να την ταξιδεύουν στους ελαιώνες της ευλογημένης γης που την γέννησε, της Γης των Χύτρων.

«Π' Ακάμαν ως Καρπάσιν»

Η γη ένι το κράτημα, στη γην να κρατηθούμε
τζι ό,τι τζι αλ λάχει να μας 'πουν, εμείς τούτο να πούμεν
πως σίιλια γρόνια να δικαβούν, όσοι τζιαιροί τζι αν πάσιν
η Κύπρος έν για λλόου μας π' Ακάμαν ως Καρπάσιν!

Μιχάλης Πασιαρδής